

3. Минаев А.А. Концептуальные пути решения основных проблем металлургического комплекса Украины [Электронный ресурс] / А.А. Минаев, В.В. Кисиль // Научные труды ДонНТУ. Серия: Металлургия. – Донецк, 2011. – Вып. 13(194). – С. 3-11. – Режим доступа : <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/16426>.

Герасименко Ю.М.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

ОГЛЯД СУЧАСНИХ МЕТОДИК ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

В умовах перехідної економіки різко зростає роль фінансових компонентів організації господарської діяльності підприємств. Це зумовлено ліквідацією безповоротної державної підтримки збиткових підприємств та зміни умов їх кредитування з боку банківської системи, невід'ємною рисою якого стає оцінка якості фінансового стану підприємств і впевненості в його стабільності. Це привело до того, що фінансова стабільність, ділова активність і фінансова ефективність стають основними елементами, які гарантують його виживання на ринку, бо банкрутство суб'єкта господарювання є настільки ж ймовірним результатом діяльності як тривале й ефективне його існування.

Розробкою методик і критеріїв прогнозування банкрутства займалися такі провідні вчені як Е. Альтман, У. Бівер, Р. Ліс, Г. Спрінгейт, Дж. Таффлер, Г. Тішоу, Д. Дюран, Р. Сайфуллін, Г. Кадиков, В. Ковальов та ін. Вагомий внесок у вирішення проблемних питань з банкрутства та антикризового управління зробили вітчизняні вчені: І. Жук, Л. Лігоненко, О. Терещенко, Т. Тесленко та ін. Однак, як і зарубіжні, так і вітчизняні методики мають певні недоліки, що ускладнюють їх застосування на підприємствах України.

Метою даної статті є аналіз існуючих зарубіжних та вітчизняних методик діагностики банкрутства підприємства та визначення їх недоліків при застосуванні на українських підприємствах.

Одним з найважливіших інструментів системи раннього запобігання та прогнозування банкрутства підприємств є дискримінантний аналіз [5].

Існує значна кількість методів діагностики за допомогою моделей ймовірності банкрутства, деякі з існуючих моделей прогнозування ймовірності банкрутства представлені в табл. 1

Таблиця 1

Моделі прогнозування ймовірності банкрутства

№ п/п	Назва моделі	Формула
1	П'ятифакторна модель Е. Альтмана	$Z = 0,717K1 + 0,847K2 + 3,107K3 + 0,42K4 + 0,995K5$ де K1 = Власний оборотний капітал / Загальна вартість активів; K2 = Нерозподілений прибуток / Загальна вартість активів; K3 = Прибуток до виплати відсотків / Загальна вартість активів; K4 = Балансова вартість власного капіталу/ Позиковий капітал; K5 = Виторг від продажу / Загальна вартість активів.
2	Модель Дж. Таффлера і Г. Тішоу	$Z = 0,53A + 0,13B + 0,18C + 0,16D$ де A = Операційний прибуток / Короткострокові зобов'язання; B = Оборотні активи / Загальна сума зобов'язань; C = Короткострокові зобов'язання / Загальна вартість активів; D = Виручка від реалізації / Загальна вартість активів.
3	Модель Г. Спрінгейта	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$ де A = Робочий капітал / Загальна вартість активів; B = Прибуток до сплати податків та процентів/ Загальна вартість активів; C = Прибуток до сплати податків / Короткострокові зобов'язання; D = Обсяг продажу / Загальна вартість активів.
4	Модель Р. Ліса	$Z = 0,063A + 0,092B + 0,057C + 0,001D$ де A = Оборотні активи / Загальна вартість активів; B = Операційний прибуток / Загальна вартість активів; C = Нерозподілений прибуток / Загальна вартість активів; D = Власний капітал / Позиковий капітал.
5	Модель Сайфулліна – Кадикова	$R = 2Kз + 0,1Kпл + 0,08Kоа + 0,45Pп + Pвк$ де Kз – коефіцієнт забезпеченості власними коштами; Kпл – коефіцієнт поточної ліквідності; Kоа – коефіцієнт оборотності активів; Pп – рентабельність продажів (комерційна маржа); Pвк – рентабельність власного капіталу.

Джерело: розроблено автором за даними [4; 5]

Системи прогнозування банкрутства, що розроблені зарубіжними і вітчизняними науковцями, включають в себе декілька ключових показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. На їх основі, в більшості з названих методик, розраховується комплексний показник ймовірності банкрутства з ваговими коефіцієнтами біля індикаторів [2].

Найбільш широке застосування серед методів прогнозування банкрутства отримала модель «Z – рахунку» Е. Альтмана. Якщо $Z < 1,23$, то це означає високу ймовірність банкрутства, і навпаки. Переваги цієї

моделі – максимальна точність, однак питання про застосування моделі для економіки України залишається відкритим, оскільки її використання ускладнене через нестачу інформації, передусім аналітичного блоку. Вагові коефіцієнти моделі не є надійними для оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств [4].

Дж. Таффлер і Г. Тішоу розробили чотирьохфакторну модель оцінки платоспроможності. За $Z > 0,3$ рівень фінансового стану вважається високим, а ймовірність банкрутства невеликою, і навпаки. Але для цієї моделі питання надійності вагових коефіцієнтів для оцінювання фінансового стану в умовах вітчизняної економіки залишається відкритим.

До принципово іншого класу моделей скорингового аналізу належить п'ятифакторна модель У. Бівера оцінки фінансового стану підприємства з метою діагностики банкрутства. Отримані значення індикаторів порівнюються з їх нормативними значеннями, розрахованими [4].

Таблиця 2

Система показників У. Бівера для діагностики банкрутства

Показник	Нормативне значення		
	I група – стійкий фін. стан	II група – за 5 р. до банкрутства	III група – за 1 р. до банкрутства
Коефіцієнт Бівера (чистий прибуток – амортизація / позикові кошти)	0,40-0,45	0,2	-0,2
Рентабельність активів	6-8	4	-22
Фінансовий ліверидж	$\leq 0,37$	$\leq 0,5$	$\leq 0,80$
Частка власних оборотних коштів в активах	0,40	$\geq 0,30$	0,06
Коефіцієнт покриття зобов'язань	$\geq 3,20$	≥ 2	≥ 1

Джерело: [2]

Проведений аналіз та узагальнення дали змогу зробити висновок, що розглянуті методики прогнозування банкрутства зарубіжних авторів мають ряд суттєвих обмежень для їх використання на українських підприємствах: – дані моделі не адаптовані до вітчизняної економіки і не враховують специфіку діяльності українських підприємств; – відсутність статистичних даних по підприємствам-банкрутам, що не дозволяє скоригувати методику розрахунку питомої ваги коефіцієнтів з

урахуванням економічних умов; – проаналізовані методики не враховують інших важливих показників діяльності підприємства; – моделі не дають відповіді на питання, які з факторів вплинули на зміну рівня фінансової стійкості; – за результатами використання моделей неможливо отримати інформацію можливого подальшого розвитку підприємства; – граничні значення показників, що запропоновані зарубіжними вченими часто є недосяжними для українських підприємств. Разом з тим вказані методики дають можливість визначити наближення банкрутства підприємства (стадії кризи) та не дозволяють спрогнозувати перехід підприємства від однієї стадії життєвого циклу до іншої [2; 5].

Враховуючі всі ці обмеження зарубіжних моделей прогнозування банкрутства, вітчизняними науковцями були розроблені методики, що адаптовані для вітчизняної економіки. Найпопулярнішою є методика О. Терещенка. Він розробив дискримінантну функцію з 6 змінними:

$$Z = a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_3 + a_4X_4 + a_5X_5 + a_6X_6, \quad (1)$$

де, a_1, \dots, a_6 параметри дискримінантної функції, питома вага показників; X_1 – коефіцієнт покриття; X_2 – коефіцієнт фінансової автономії; X_3 – коефіцієнт оборотності капіталу (активів); X_4 – коефіцієнт рентабельності операційного продажу за Cash – flow; X_5 – коефіцієнт рентабельності активів за Cash – flow; X_6 – коефіцієнт оборотності позикового капіталу.

Розроблена модель О.Терещенка має певні переваги: – модель є зручною в застосуванні; – розроблена на використанні вітчизняних статистичних даних; – враховується сучасна міжнародна практика; – за рахунок використання різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності вирішує проблему критичних значень показників; – враховує галузеві особливості підприємства.

Однак, має і недоліки: відсутність поглибленої класифікації стійкості фінансового стану; отримання значень в границях від -0,9 до 0,9 зобов'язує проводити додатковий аналіз для ідентифікації стійкості фінансового стану [2].

Отже, за результатами проведених досліджень можна зробити висновок, що серед існуючих моделей прогнозування банкрутства, на сьогодні не має методики, що може надати достовірні результати про банкрутство вітчизняних підприємств. При використанні тих чи інших методів та методик прогнозування ймовірності банкрутства має місце отримання суперечливих висновків про рівень фінансового стану підприємства за загрозу банкрутства. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є питання, що пов'язані з удосконаленням механізму прогнозування ймовірності банкрутства з точки зору його складових, існуючих критеріїв, вибору системи показників та ін.

Список використаних джерел:

1. Державний департамент з питань банкрутства: Аналітична інформація щодо реалізації державної політики у сфері банкрутства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.sdb.gov.ua/control/uk/publish/article>.
2. Дубинская Е.С. Анализ современных моделей и методик прогнозирования кризисного состояния предприятия / Е.С. Дубинская // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2009. – № 2(16). – С. 84-89.
3. Жалко О.В. Банкрутство як наслідок впливу фінансової кризи на господарську діяльність підприємств / О.В. Жалко // Університетські наукові записки. Економіка. – 2010. – № 2. – С. 163-173.
4. Економіко-математичні моделі оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання: монографія / О.М. Тридід, О.Г. Тижненко, Л.О. Тижненко. – К.: УБС НБУ, 2009. – 213 с.
5. Рзаєва Т.Г. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства / Т.Г. Рзаєва, І.В. Стасюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. Т. 1. – С. 177-181.

Кравчук І.О.

студент,

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Питання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства постає як необхідність постійного пошуку шляхів для ефективного використання ресурсів у зв'язку з їх обмеженістю.

Визначення сутності ресурсного потенціалу підприємства, ефективного його використання на рівні підприємства висвітлені у працях таких науковців, як Л. Албакін, Б. Бачевський, Р. Акбердін, Г. Бабков, С. Сінатор, Г. Мельничук та інші. Коло визначень ресурсного потенціалу підприємства широке – від надзвичайно вузького його розуміння як річного обсягу виробництва продукції до таких загальних категорій, як соціально-економічна система.

Ресурсний потенціал грає важливу роль для ефективної роботи підприємства, оскільки він є засобом для отримання максимального прибутку і підвищення конкурентоспроможності. В етимологічному значенні термін «потенціал» – це засоби, запаси, джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані, приведені до руху, використані